

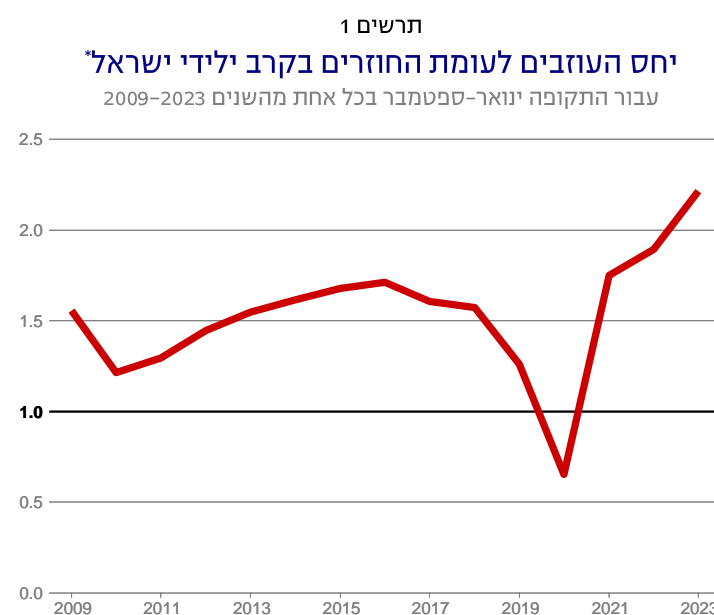
מזכר מדיניות

נובמבר 2024

זינוק במספר העוזבים את המדינה במהלך ניסיון המהפכה המשפטית שקדמה למלחמה

דן בן-דוד*

בתשעת חודשי ניסיון המהפכה המשפטית שקדמו לפריצת מלחמת ה-7 באוקטובר, היחס בין ילידי ישראל שעזבו את המדינה לבין אלה שחזרו אליה הגיע לשיא של עשור וחצי האחרונים (תרשים 1). הנתונים עבור כל שנה משקפים רק את 9 החודשים הראשונים של השנה על מנת שהממצאים יהיו בני השוואה.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מגדירה עוזבים בכל שנה כאלו שעזבו ושהו בחו"ל לפחות 275 ימים מתוך 365 הימים שחלפו מאז תאריך עזיבתם (עם 90 הימים הראשונים ברצף בחו"ל). באופן דומה, החוזרים נחשבים כל מי ששהו בחו"ל וחזרו לישראל למשך לפחות 275 ימים מתוך 365 הימים מאז חזרתם (עם 90 הימים הראשונים ברצף בישראל).

שיטת המדידה המשודרגת של הלמ"ס חוזרת אחורה רק עד 2009 (מדירות קודמות קבעו עזיבה/חזרה על בסיס 365 ימים מלאים בחו"ל או בישראל, בהתאמה).

* הנתון בכל שנה מתייחס ליחס בין מי שעזבו באותה שנה והיו עדיין בחו"ל בשנה העוקבת לבין מי שחזרו באותה שנה ועדיין בישראל בשנה העוקבת. מדובר בילידי ישראל ששהו בחו"ל/בישראל לפחות 275 ימים במצטבר (מהם תשעים יום ראשונים ברצף).

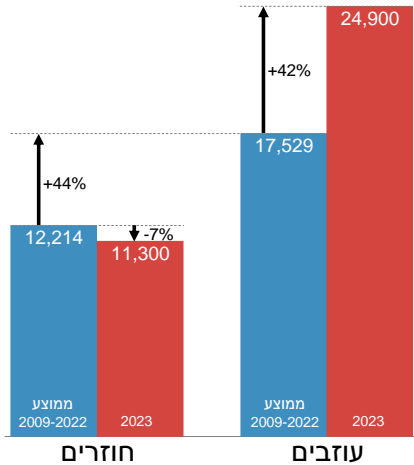
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: אילת כהן-קסטרו, מרינה שפס, אלאא אטרש, ואחמד חליחל
מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

* פרופ' דן בן-דוד, נשיא מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי וחבר סגל בחוג למדיניות ציבורית באוניברסיטת תל-אביב. תודות
אילת כהן-קסטרו, מרינה שפס, אלאא אטרש, ואחמד חליחל מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

תרשים 2

מספר העוזבים והחוזרים בקרב ילידי ישראל*

עבור התקופה ינואר-ספטמבר בכל אחת מהשנים 2009-2023

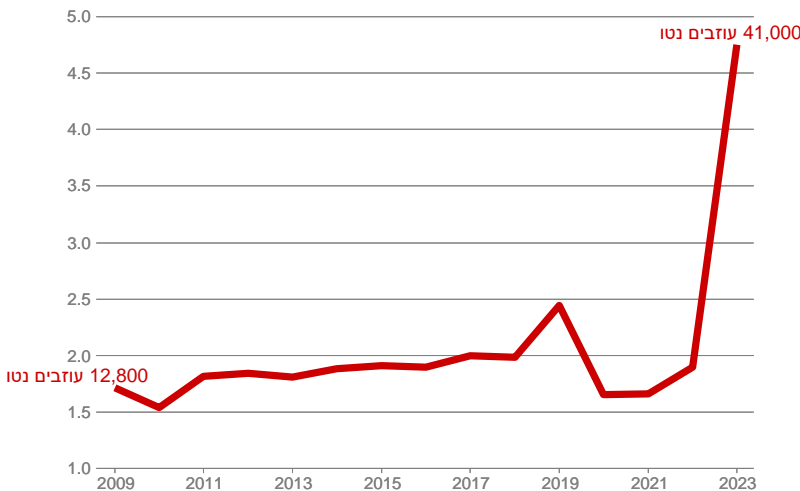
* הנתונים בכל שנה מתייחסים למי שעזבו באותה שנה ועדיין בחו"ל בשנה העוקבת ומי שחזרו באותה שנה ועדיין בישראל בשנה העוקבת. מדובר בילידי ישראל ששהו בחו"ל/בישראל לפחות 275 ימים במצטבר (מהם תשעים יום ראשונים ברצף).

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב נתונים: אילת כהן-קסטרו, מרינה שפס, אלאא אטרש, ואחמד חליחל מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

תרשים 3

יחס העוזבים לעומת החוזרים בקרב ילידי חו"ל*

עבור התקופה ינואר-ספטמבר בכל אחת מהשנים 2009-2023

* הנתון בכל שנה מתייחס ליחס בין מי שעזבו באותה שנה והיו עדיין בחו"ל בשנה העוקבת לבין מי שחזרו באותה שנה ועדיין בישראל בשנה העוקבת. מדובר באזרחי ישראל ששהו בחו"ל/בישראל לפחות 275 ימים במצטבר (מהם תשעים יום ראשונים ברצף).

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב נתונים: אילת כהן-קסטרו, מרינה שפס, אלאא אטרש, ואחמד חליחל מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

במהלך כל התקופה מאז, מלבד שנת 2020 (שנת הקורונה, בה היו פחות עוזבים מחוזרים), מספר העוזבים השנתי בקרב ילידי ישראל עלה על מספר החוזרים השנתי. בהקשר זה, השנתיים האחרונות יוצאות דופן. בכל אחת מהן, שיעור העוזבים לעומת החוזרים היה גבוה מהשיעור בשנה הקודמת – וכן גבוה מהשיעור בכל אחת מהשנים מאז 2009.

בשנים 2009-2022 עזבו את הארץ בכל שנה 17,529 ילידי ישראל בממוצע (במהלך תשעת החודשים הראשונים בכל שנה).¹ מספר זה היה גבוה ב-44% מ-12,214, הממוצע השנתי (עבור תשעת החודשים הראשונים בכל שנה) של ילידי ישראל שחזרו באותה תקופה. מספר העוזבים קפץ באופן דרמטי, ב-42%, ל-24,900 ילידי ישראל שעזבו במהלך תשעת החודשים הראשונים של 2023. מספר זה גבוה במידה ניכרת

מ-11,300 ילידי ישראל שחזרו באותה שנה, מספר שהיה בעצמו נמוך ב-7% מהממוצע הרב-שנתי בשנים 2009-2022. הפער שנוצר, של 13,600 עוזבים נטו בקרב ילידי ישראל ב-2023, היה פי 2.6 מהפער הממוצע בתקופה של 2009 עד 2022.

ישנם כאלה המאמינים שעולים חדשים יכולים לפצות, ואף יותר מכך, על הישראלים שעוזבים את המדינה. אך מספרי ההגירה בפועל מצביעים על ההפך הגמור (תרשים 3), עם הגירה נטו בקרב ישראלים ילידי חו"ל הגבוהה במידה ניכרת מזו של ילידי הארץ. יחס העוזבים לחוזרים בקרב ישראלים ילידי חו"ל גדל במהלך

¹ כאשר מוציאים מהחישוב את שנת הקורונה, המספר הממוצע של ילידי ישראל שעזבו במהלך תשעת החודשים הראשונים בכל שנה בתקופה 2009-2022 היה 17,962, בעוד שהמספר הממוצע של החוזרים היה 11,738.

רוב התקופה, עם זינוק חד במיוחד בשנת 2023. עם זאת, חלק ניכר מהנתונים האחרונים מושפע באופן משמעותי מילידי רוסיה ואוקראינה שעלו בזמן המלחמה ביניהן, התאזרחו ועזבו את ישראל זמן קצר לאחר מכן.

יהיה צורך לחכות עוד שנה כדי לדעת מה קרה במהלך השנה הראשונה של מלחמת ה-7 באוקטובר – ועוד הרבה זמן לאחר מכן על מנת שניתן יהיה להבין אם שנות המשבר הנוראי מאז קום המדינה יהוו תפנית בעזיבת הארץ. מה שחשוב להדגיש הוא שעתיד זה טרם נכתב. הוא תלוי רבות בשינויים, אם יהיו, בכיוונה החברתי, הכלכלי והמדיני של מדינת ישראל.

מוסד שורש הוא מכון עצמאי ובלתי-תלוי לחקר מדיניות. המוסד עורך מחקרים מבוססי עובדות ובלתי מוטים על המשק ועל החברה האזרחית בישראל. מטרת המוסד לסייע בהנעת המדינה לתוואי ארוך טווח בר-קיימא, המעלה את רמת החיים בישראל ומקטין את הפערים בה. לקידום מטרה זו, מוסד שורש מספק מידע למקבלי ההחלטות המובילים בישראל ולציבור הרחב במדינה ומחוצה לה באמצעות תדריכים ופרסומים ברורים ונגישים על מקורן, אופיין ומימדיהן של סוגיות שורש מולן ניצבת המדינה. המוסד מציע חלופות מדיניות לשיפור רווחת כל חלקי החברה בישראל וליצירת הזדמנויות שוות יותר לאזרחיה.
